

ОСОБЛИВОСТІ НАКОПИЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ НА МАКРОРІВНІ

Державне становлення та її функціонування об'єктивно залежить від розв'язання проблем, пов'язаних із дослідженням процесів накопичення соціального капіталу. Об'єктами таких досліджень є різні позаекономічні інститути, їх взаємозв'язки та відносини з державою.

Роль держави в системі відтворення соціального капіталу є надзвичайно важливою. Діяльність людей направлена на максимальне задоволення власних потреб та власних інтересів. Тому для сучасної економічної теорії є актуальним дослідження позаекономічних інститутів за допомогою яких можна пояснити й забезпечити досягнення безперервного й стабільного економічного зростання в державі. Даними позаекономічними інститутами будуть виступати складові соціального капіталу, такі як соціальні мережі, довіра, норми та цінності.

Соціальний капітал на макрорівні (рівень держави) реалізується через діяльність інституційного та нормативного середовища по забезпеченні суспільної довіри та співпраці в межах національного ринку. Держава може «заручатися» підтримкою соціальних мереж, які утворюються за допомогою налагодження соціальних зв'язків, як на рівні міністерств, так і на рівні підприємств, груп. Ефективне використання соціального капіталу державою допомагає ефективно нею управляти.

Накопичення соціального капіталу на рівні держави може відбутися при сприятливому розширенню кількості громадських зв'язків, зміцненню соціальних мереж, розвитку громадської свідомості, відкритість стосунків влади з громадою, прозорість всіх економічних процесів, патріотизм та інше. Держава має сприяти розвитку соціального капіталу на 3-х рівнях: національному, регіональному та місцевому.

Державна політика відносно відтворення соціального капіталу має будуватися так:

- економічне середовище (зростання добробуту населення, задоволення

соціально-економічних потреб, застосування корпоративної етики);

- політичне середовище (демократичний розвиток держави, заохочення до утворення громадської організацій та підтримання їхньої діяльності, прозора діяльність політиків);

- соціальне середовище (підтримка та розвиток соціальних інститутів, соціальна справедливість та соціальна безпека, консолідація суспільства);

- культурне середовище (дотримання моральних норм та цінностей, збільшення рівня довіри до державних органів, відродження громадських традицій).

Основною складовою соціального капіталу є довіра, а тому дуже важливим компонентом саме державного управління є забезпечення взаємної довіри суспільства і влади, що є не можливим без прозорої діяльності владних структур. Будь-яке співробітництво не можливе без належного рівня довіри між агентами, їхня співпраця базується на передбачуваності поведінки одне одного та більш ефективній співпраці.

Суспільні норми виступають також важливими елементами соціального механізму реалізації та формування соціального капіталу. В свою чергу досить часто неформальні соціальні норми відображають змогу домінування певної групи над іншою завдяки силі, владі, багатству. Кожне суспільство побудоване на певній системі норм і принципів, на основі яких здійснюється співробітництво. Норми зазвичай формуються у стабільному та закритому суспільстві, тобто новоприбулим людям буде важко влитися в дане суспільство так як на них будуть дивитися з підозрою. В такій системі норм утворюються уявлення про те на кого можливо розраховувати при співпраці, а на кого ні. Під час дотримання загальних норм і цінностей постає взаємна довіра, що має конкретну величину. Довіра - це культурний феномен, що має великий, часом вирішальний вплив на економічне та політичне життя країни. Норми в тому числі і шкідливі утримуються в суспільстві протягом поколінь за допомогою таких позаекономічних чинників, як традиції, звички та стереотипи мислення.

Важливим механізмом формування соціального капіталу у суспільстві є: соціальні мережі (зв'язки), довіра, норми та цінності. Для його функціонування

потрібно запровадити заходи на рівні держави та органів місцевого самоврядування, які допоможуть примножувати та покращувати стосунки в суспільстві. Заходи мають бути такими: відкрита і прозора діяльність державних органів та організацій; проінформованість населення щодо їх функціонування; постійний контроль та моніторинг ситуації в країні та ознайомлення з нею населення. Все це зміцнить довіру суспільства, забезпечить тим самим сприяння у досягненні поставленої мети та розширення взаємовідносин у напрямку спільної діяльності.

Держава здатна активно вплинути на розвиток соціального капіталу за допомогою впровадження стабілізуючих програм, проведення та моніторингу систематичних регіональних і загальнодержавних соціологічних спостережень, аналіз яких сприятиме розвитку соціального капіталу. Ефективне регулювання державою розвитку соціального капіталу в Україні сприятиме виникненню та зміцненню соціальних зв'язків (особистих, громадських) з метою створення сукупного суспільного блага (ресурсу). Рівень соціального капіталу зростатиме з розвитком громадянського суспільства, побудованого на довірі до суспільних інститутів та на основі встановлених норм і цінностей.

Нажаль, соціальний капітал нашої держави є недоінвестованим, тому що на макрорівні виступає як суспільне благо (не є приватною власністю), тобто він недоотримує необхідних приватних вкладень, відповідно і соціальну ренту від його використання отримує все суспільство вцілому. Макросоціальний капітал відтворюється при погоджуванні і координації особистих і соціальних інтересів за допомогою вироблених суспільством норм і цінностей в напрямку досягнення економікою громадського оптимуму і підвищення соціального добробуту. Метою створення державного соціального капіталу виступає узгодження суспільних інтересів: органів влади, населення та інших суб'єктів.